

Nr 119

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 till Allmänna barnbidrag, Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag, Bidrag till sjukkassor m. m. och Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

1:o) **Allmänna barnbidrag.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under femte huvudtiteln (punkt 23, s. 31 och 32 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 729 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 734 000 000 kronor.

Föredragande statsrådet anför att, sedan de allmänna barnbidragen började utbetalas under budgetåret 1948/49 och t. o. m. budgetåret 1957/58, har antalet barn i barnbidragsåldern, d. v. s. upp till 16 år, varit i stigande. Innevarande budgetår har en mindre nedgång inträtt i förhållande till budgetåret 1957/58. För nästa budgetår beräknar socialstyrelsen en nedgång med ca 20 000 barn; såvitt nu kan bedömas kommer minskningen att fortsätta. Socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, vilken innebär att anslaget minskas med endast 5 000 000 kronor på grund av att anslaget för innevarande budgetår blivit för lågt beräknat, godtages. Anslaget föreslås alltså uppfört med 729 000 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Birke* och *Sveningsson* (I:114) och den andra inom andra kammaren av herr *Björkman m. fl.* (II:156) har — såvitt nu är i fråga — hemställt, att riksdagen måtte till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I:114.

Utskottet får erinra att andra lagutskottet numera i sitt utlåtande nr 34 avstyrkt i de likalydande motionerna I:59 och II:80 framställt förslag om

ändring i lagen om allmänna barnbidrag, innebärande bl. a. att bidrag icke skall utgå för första barnet. Då ifrågakarande lagändring åberopats som skäl för den i motionerna I:114 och II:156 yrkade anslagsminskningen avstyrker utskottet motionerna i denna del.

Under åberopande härav får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga, till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 729 000 000 kronor.

2:o) **Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, s. 32) föreslagit riksdagen att till Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Föredragande statsrådet föreslår att anslaget i enlighet med socialstyrelsens förslag uppföres med oförändrat belopp.

I de under punkten 1 nämnda likalydande *motionerna I: 114 och II: 156* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte till Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 114.

Utskottet. Under åberopande av vad utskottet anfört under föregående punkt avstyrker utskottet förevarande motioner jämväl i vad de berör detta anslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga, till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

3:o) **Bidrag till sjukkassor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 106, s. 210—212) föreslagit riksdagen att till Bidrag till sjukkassor m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 265 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 255 000 000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten har anfört, att anstaltens beräkningar av anslagsbehovet grundar sig på uppgifter rörande sjukkassornas utgifter under budgetåret 1957/58 samt på den antagna framtidsutvecklingen. Med hänsyn

till folkökningen och folkmängdssammansättningens förskjutning mot högre åldrar beräknas liksom i anslagsberäkningen för budgetåret 1958/59 en årlig ökning med 2 % av sjukkassornas därav beroende utgifter. I fråga om läkemedelsersättningen föreligger en tendens till större ökning än som föranledes av befolkningsutvecklingen. Med hänsyn härtill bör man räkna med att ifrågavarande utgifter tills vidare ökar med 15 % årligen. Kostnadsökningen till följd av den fortskridande höjningen av den allmänna lönenivån bör i fråga om därav berörda utgiftsslag liksom tidigare beräknas till 5 % för år. Vid beräkning av kostnaderna för moderskapspenning förutsattes oförändrat antal födda. Bidragen för läkemedelsersättning och medlemsbidragen beräknas på grund av medlemsökning årligen stiga med 1 %. Med hänsyn till 1957 års influensaepidemi har utgifterna för sjukpenning, läkarvård m. m. beräknats minska med 5 % från 1957/58 till 1958/59.

Från angivna utgångspunkter har riksförsäkringsanstalten beräknat behovet av medel för statsbidrag för budgetåret 1959/60 till 259 100 000 kronor. Även om härinom ligger ett visst utrymme för utgiftsstegringar, anser anstalten försiktigheten bjuda, att anslaget anvisas med ett något högre belopp, förslagsvis 265 000 000 kronor. Anstalten framhåller också, att utgifter och statsbidrag kan komma att påverkas av ändrade bestämmelser till följd av pågående utredningar.

Departementschefen anför, att inom socialdepartementet överväges f. n. vissa utredningsförslag, som berör avgränsade delar av den allmänna sjukförsäkringen. Förslag föreligger sålunda om ändrade regler för resekostnadsersättning samt om införande av ersättning från bl. a. sjukförsäkringen för arbetsvårdande åtgärder. Vidare föreligger förslag till ändringar i sjukkassetaxan. De ändringar som kan komma att vidtagas i sjukkassetaxan kan beräknas medföra en viss kostnadsökning för staten, dock ej i sådan grad att anslagsberäkningarna påverkas därav. Övriga nu nämnda förslag har förutsatts ej medföra några nämnvärda kostnadskonsekvenser.

Utredning pågår vidare beträffande läkemedelsrabatteringen. Departementschefen räknar inte med att förslag, som grundar sig på detta utredningsarbete, skall kunna framläggas för 1959 års riksdag.

Departementschefen har inte någon erinran mot riksförsäkringsanstaltens beräkningar av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår. Anslaget upptages sålunda med ett belopp av 265 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Birke* och *Sveningsson* (I: 110) och den andra inom andra kammaren av herr *Edlund* (II: 192), i vilka har hemställts, att riksdagen måtte till Bidrag till sjukkassor m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 185 000 000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundelin* (I: 207) och den andra inom andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.* (II: 262), i vilka har föreslagits, att riksdagen måtte till Bidrag till sjukkassor m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 000 kronor, innebärande en nedsättning i jämförelse med det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget med 35 000 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandena hänvisas till motionerna I: 167 samt II: 391.

Utskottet. Andra lagutskottet har numera i sitt utlåtande nr 35 avstyrkt i de likalydande motionerna I: 167 och II: 218 samt i de likalydande motionerna I: 319 och II: 391 framställda förslag om vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m. Då ifrågakvarande författningsändringar åberopats som grund för de i förevarande motioner I: 110 och II: 192 samt I: 207 och II: 262 yrkade anslagsminskningarna avstyrker utskottet dessa motioner.

Utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer alltså,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 110 och II: 192 samt I: 207 och II: 262 till *Bidrag till sjukkassor m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 265 000 000 kronor.

4:o) **Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 121, s. 236—238) föreslagit riksdagen att till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 14 100 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 13 600 000 kronor.

Pensionsstyrelsen har anfört, att antalet barn med särskilt barnbidrag i januari 1957 utgjorde 30 045. Antalet sådana barn i januari 1958 beräknas preliminärt till 29 200. Antalet särskilda barnbidrag i januari 1960 uppskattas till 28 000.

Barnbidragets medelbelopp har antagits vara detsamma i januari 1960 som i januari 1957 eller 566,3 kronor. Bruttokostnaden för budgetåret 1959/60 beräknas med ledning härav till 15,9 milj. kronor.

Kommunernas andel i kostnaden beräknas till 45,0 % eller 7,2 milj. kronor. Den på statsverket belöpande andelen av kostnaderna för särskilda barnbidrag skulle alltså för budgetåret 1959/60 uppgå till 8,7 milj. kronor.

Styrelsen upplyser, att antalet änke- och änklingsbidrag i januari 1957 utgjorde 4 433. Antalet för januari 1960 uppskattas till 5 000.

Medeltalet av änke- och änklingsbidragens grundbelopp var i januari

1957 omkring 1 121 kronor. Om man utgår från samma medeltal i januari 1960 och därtill lägger standardtillägg och åtta indextillägg eller det antal, som motsvarar pensionspristalet för oktober 1958, kan hela kostnaden för nämnda förmåner uppskattas till 8,6 milj. kronor för budgetåret 1959/60.

Bostadstilläggen till änke- och änklingsbidrag uppgick genomsnittligt i januari 1957 till 522 kronor. I januari 1960 beräknas medelbeloppet ha stigit till 600 kronor. Antalet änkebidrag med bostadstillägg har beräknats utgöra 4 750. Kostnaden för de i samband med änke- och änklingsbidrag utgående kommunala bostadstilläggen har med dessa utgångspunkter uppskattats till 2,9 milj. kronor.

Kommunernas bidrag till kostnaderna för änke- och änklingsbidragen har beräknats till 51,0 % beträffande grundbeloppen m. m. och till 59,0 % beträffande de kommunala bostadstilläggen eller tillhoppa 6,1 milj. kronor. Den på statsverket belöpande andelen av kostnaderna för änke- och änklingsbidrag budgetåret 1959/60 skulle alltså med dessa utgångspunkter uppgå till 5,4 milj. kronor.

Den totala kostnaden för varje ytterligare indextillägg å 40 kronor avseende hela budgetåret 1959/60 har beräknats till 98 000 kronor för staten och 102 000 kronor för kommunerna.

I betraktande av levnadskostnadernas fortgående stegring har styrelsen ansett sig böra räkna med två indextillägg utöver det antal som motsvarar pensionspristalet för oktober 1958 eller alltså med sammanlagt tio indextillägg.

Medelsbehovet under anslaget beräknas alltså till i runt tal (8 700 000 + 5 400 000 + 98 000 + 98 000) 14 300 000 kronor.

Departementschefen anför att den anslagsökning pensionsstyrelsen beräknar beror, förutom på ett tillkommet och två beräknade indextillägg, på förutsedd höjning av de kommunala bostadstilläggens medelbelopp och minskning av kommunernas andel i kostnaderna i förhållande till vad styrelsen räknat med för innevarande budgetår. Departementschefen har inte någon annan erinran mot pensionsstyrelsens beräkningar än att hänsyn endast bör tagas till nu utgående antal indextillägg, d. v. s. åtta. Anslaget bör i enlighet härmed uppföras med ett belopp av 14 100 000 kronor, vilket innebär en ökning med 500 000 kronor.

I de under punkten 1 nämnda likalydande *motionerna I: 114* och *II: 156* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen *I: 114*.

Utskottet. I det under punkten 1 nämnda utlåtandet nr 34 har andra lagutskottet jämväl avstyrkt i de likalydande *motionerna I: 59* och *II: 80*

föreslagna ändringar i lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn. Då dessa ändringar åberopats som grund för den i motionerna I: 114 och II: 156 yrkade anslagshöjningen, avstyrker utskottet motionerna även i vad de berör förevarande anslag.

Under åberopande härav får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga, till *Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 14 100 000 kronor.

Stockholm den 14 maj 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Bertil Petersson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Nestrup och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, fröken Elmén, herrar Cassel, Almgren, Hansson i Skegrie, Mellqvist, Heckscher, Gustafsson i Skellefteå, Johansson i Norrköping och Larsson i Hedenäset.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Allmänna barnbidrag) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Heckscher*, vilka under förutsättning av riksdagens bifall till den vid andra lagutskottets utlåtande nr 34 fogade reservationen ansett att utskottet bort tillstyrka lägre anslag och att utskottet därför bort hemställa:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga, till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 310 000 000 kronor.»

2) vid *punkten 2* (Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Heckscher*, vilka under förutsättning av riksdagens bifall till den med 1) betecknade reservationen ansett att utskottet bort tillstyrka yrkandet i motionerna I: 114 och II: 156 och att utskottet därför bort hemställa:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga, till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.»

3) vid *punkten 3* (Bidrag till sjukkassor m. m.)

a) av herrar *Pålsson, Thorsten Larsson, Hansson* i Skegrie och *Larsson* i Hedenäset, vilka under förutsättning av riksdagens bifall till den vid andra lagutskottets utlåtande nr 35 fogade med I betecknade reservationen ansett att utskottet bort tillstyrka ett med 44 milj. kronor minskat anslag och att utskottet därför bort hemställa:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 110 och II: 192 samt I: 207 och II: 262 till *Bidrag till sjukkassor m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 221 000 000 kronor.»

b) av herrar *Axel Johannes Andersson, Ragnar Bergh, Jacobsson, Nestrup, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg*, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Heckscher* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av riksdagens bifall till de vid andra lagutskottets utlåtande nr 35 fogade med I, II och III betecknade reservationerna ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»De vid andra lagutskottets utlåtande nr 35 fogade med I, II och III betecknade reservationerna innebär dels att statsbidraget till grundsjukpenning samt till läkarvård och tandläkarvård sänkes från nuvarande 50 % till 35 %, dels att läkemedelsrabatteringen slopas och dels att medlemsbidraget borttages. Dessa ändringar, vilka motiverats med det statsfinansiella läget, kan i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag beräknas möjliggöra besparingar under anslaget för nästa budgetår med resp. 44, 6,5 och 24,8 milj. kronor eller sålunda med tillhoppa 75,3 milj. kronor. Utskottet föreslår att det i propositionen upptagna anslaget minskas med detta belopp och sålunda anvisas med (265—75,3) 189,7 milj. kronor.

Under återropande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 110 och II: 192 samt I: 207 och II: 262 till *Bidrag till sjukkassor m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 189 700 000 kronor.»

4) vid *punkten 4* (Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Heckscher*, vilka under förutsättning av riksdagens bifall till den vid andra lagut-

skottets utlåtande nr 34 fogade reservationen ansett att utskottet bort tillstyrka yrkandet i motionerna I: 114 och II: 156 och att utskottet därför bort hemställa:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 156, såvitt nu är i fråga, till *Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 000 kronor.»